

УДК 347.97/99:343.133

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4095234>
Т.Ю. ДЕМЧИНА,

 аспірант кафедри адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна; e-mail: wesnulechka@ukr.net;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3601-7651>

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ АДВОКАТУРИ З ІНШИМИ ПРАВОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ

T.Y. DEMCHYNA,

 Postgraduate Student of a Ph.D., Chair of Advocacy, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv; Ukraine; e-mail: wesnulechka@ukr.net;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3601-7651>

CORRELATION OF THE PRINCIPLE OF INDEPENDENCE OF ADVOCACY WITH OTHER LEGAL CATEGORIES

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. Відповідно до Конституції України для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура, незалежність якої гарантується. На цей час актуалізуються дослідження сутності адвокатури і гарантій забезпечення її незалежності, адже саме незалежність інституту адвокатури України загалом та адвокатів зокрема, є однією з вагомих демократичних засад, реалізація якої є важливою умовою побудови правової держави та демократичного суспільства. У теорії адвокатури відсутня єдність поглядів щодо абсолютної чи часткової незалежності адвокатури, потребують розробки певні дефініції, що входять до понятійно-категоріального апарату цієї галузі права.

Метою роботи є виявлення співвідношення принципу незалежності адвокатури з іншими правовими категоріями, зокрема, обґрунтування необхідності розмежування понять "незалежність адвоката" та "самостійність адвоката", наведення авторської позиції щодо існування "абсолютної" чи "відносної" незалежності адвокатури; формулювання авторського визначення понять "незалежність адвокатури" і "незалежність адвоката у професійній діяльності". Серед **методів** дослідження використано метод системного аналізу, який надав можливість досягти виконання поставлених завдань. Метод синтезу застосовувався при конструюванні власних авторських дефініцій та інших теоретичних положень. За допомогою логіко-семантичного методу сформовано понятійно-категоріальний апарат роботи. Досягнуті наступні **результати**: адвокатура не може бути абсолютно незалежною і ніколи не була такою з огляду на те, що найважливішим механізмом зовнішнього контролю адвокатури державою є її невід'ємне право створювати законодавчу базу, яка визначає засади організації та діяльності адвокатури. Встановлено, що як незалежність, так і самостійність адвоката не можуть бути абсолютними. Пропонується ввести у науковий обіг авторське визначення понять "незалежність адвокатури" і "незалежність адвоката у професійній діяльності". Незалежність адвоката у професійній діяльності визнається як забезпечений на рівні закону правовий стан осіб, які отримали статус адвоката, при якому виключається можливість втручання і перешкоджання їх законній діяльності з надання професійної правничої допомоги. Незалежність адвокатури – забезпечений на рівні закону правовий стан органів адвокатської спільноти, при якому вони наділені винятковим правом у вирішенні питань самоврядування та саморегуляції. У **висновках** зазначається, що норми Закону "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" потребують уточнення, зокрема, з точки зору необхідності диференційованого підходу до закріплення принципів незалежності адвокатури та принципів незалежності адвоката у професійній діяльності.

Ключові слова: принцип незалежності адвокатури; самостійність адвоката; недоторканість адвоката; абсолютна незалежність інституту адвокатури

***

Problem statement. According to the Constitution of Ukraine, the bar operates in Ukraine to provide professional legal assistance, and the bar's independence is guaranteed. At this time, it is relevant to see the essence of the advocacy and protection guarantees of its independence, as one of the main democratic principles and important conditions to build the legal state and democratic society. The theory of advocacy has not unity view of the absolute or partial independence of the advocacy. Some definitions of its categories require development. **The purpose** of this work is to identify the relationship

between the principles of advocacy's independence with other law categories, in particular, to give a justification of the need for differentiation of concepts of "lawyer's independence" and "lawyer's autonomy"; to give the author's position on the existence absolute or partial lawyer's independence; to formulate of the author's definition of concepts of "independence of lawyer" and "independence of advocacy". Among the research **methods**, System analysis used to give the opportunity to achieve the fulfillment of the assigned tasks. Synthesis method used in constructing the author's own definitions and other theoretical concepts. Conceptual and categorical definitions of the work formed by the logical-semantic method. The following **results** achieved. It is pointed that the bar hasn't been and cannot be absolutely independent because the major mechanism of advocacy's control by the Government is creating law including the principles of organization and activity of the bar to must perform by advocates, bar forms and its organs. It is set that both lawyer's independence and lawyer's autonomy cannot be absolute. The author offers to introduce into scientific parlance her own determination of concepts "independence of lawyer" and "independence of advocacy". Independence of lawyers is defined as the legal state of lawyers that provided by laws excluding the possibility of interference and obstruction to its legal profession. Independence of advocacy is defined as the legal law status of bar forms and organs provided by-laws having an exclusive right to solve problems of self-government and self-regulation. It pointed in **conclusions** that the Law "On Advocacy and Bar Profession" needs to be clarified in order to set down the embodiment Advocacy's independence principles and bar profession independence principles separately.

Key words: *the principle of independence of lawyer; lawyer's autonomy; lawyer's inviolability; absolute independent advocacy's institute*

Постановка проблеми

Принцип незалежності є одним із ключових принципів організації та діяльності адвокатури, що визнається як міжнародними стандартами і національним законодавцем. Він характеризує правову природу і статус адвокатури, становить фундамент принципу верховенства закону, основну гарантію захисту прав людини. Як вказує Т. Варфоломеева, дотримання принципу незалежності адвокатів – це не просто спосіб збереження їх корпоративних правил, але й спосіб забезпечення реального захисту прав клієнтів [1, с.10]. У свою чергу, К. Коваль зазначає, що незалежне становище адвоката сприяє зміцненню в суспільстві довіри до процедур правосуддя й неупередженості суддів [2, с.3]; Р. Муллерат – що "адвокати повинні показати, що дотримання норм професійної етики та принципу незалежності – це не просто спосіб збереження корпоративних привілеїв, але спосіб забезпечення реального захисту прав клієнта, вільного суспільства і верховенства закону" [3].

Проблема визначення сутності незалежності та самостійності адвоката, в тому числі, із з'ясування абсолютності або відносності їх правової природи, є однією з базових у праві. Так, С. Іваницький розглядав цей принцип як частину системи принципів організації та діяльності адвокатури [4]; В. Заборовський принцип незалежності адвоката аналізував в межах правового статусу адвоката [5]. В свою чергу, Т. Вільчик правову природу адвокатури досліджувала як інститут реалізації права на правову допомогу [6]; Р. Муллерат розглядав незалежність як основний принцип адвокатської етики [3]. Незалежність

адвокатури від держави була науковим доробком А. Вуллі (Woolley, 2013) [7]; при цьому щодо незалежності адвокатури Ф. Кетрін, Ж.-Л. Гальперін та П. Шлаг (Catherine, Halpérin and Shlag, 2015) стверджували, що презумпція незалежності та автономії професії адвоката є міфом [8], хоча, наприклад, В. Заборовський і аргументував існування абсолютної незалежності адвокатури [5].

Отже, у науковців не склалося єдності поглядів на визначення меж незалежності адвокатури. Протилежні точки зору висловлюються і з питань співвідношення понять "незалежності" і "самостійності" адвоката. Означені питання наразі не мають однозначного вирішення у юридичній літературі. Тому метою статті є розкриття теоретико-правових положень сутності принципу незалежності адвокатури, його співвідношення з іншими правовими категоріями, розробка пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність у даній сфері. Її новизна полягає в концептуальному підході щодо визначення сутності та структури принципу незалежності адвокатури стосовно незалежності організації інституту адвокатури і незалежності адвоката у професійній діяльності. Додаткову аргументацію отримала проблема визначення меж незалежності адвокатури. Завданням статті є виявлення співвідношення понять "незалежність адвоката" і "самостійність адвоката", висловлення особистої позиції щодо існування "абсолютної" чи "відносної" незалежності адвокатури, наведення авторського визначення понять "незалежність адвокатури" і "незалежність адвоката у професійній діяльності".

Співвідношення понять "незалежність адвоката" і "самостійність адвоката"

Наразі дискусійним продовжує залишатись співвідношення понять "незалежність адвоката" і "самостійність адвоката". При цьому, якщо незалежність адвоката розглядають як можливість здійснювати процесуальну діяльність без будь-якого незаконного впливу, то самостійність адвоката – його вільну участь у судовому процесі, у процедурі дослідження доказів, заслуховуванні показів свідків і т.д. [9].

Так, В.В. Заборовський звертає увагу, що самостійність правового статусу адвоката, на відміну від незалежності, повинна розглядатися в якості можливості адвоката вільно, на власний розсуд, на підставі внутрішнього переконання і в межах його повноважень надавати професійну правову допомогу своєму клієнту. Самостійність правового статусу адвоката, на відміну від незалежності, за думкою вченого, повинна сприйматися як можливість адвоката вільно, на свій розсуд, на підставі внутрішнього переконання та в межах його повноважень надавати професійну правову допомогу своєму клієнту [5, с.130–131]. О. Р. Михайленко також вказує, що незалежність судді необхідно відрізнити від його самостійності [10, с.51–52] – незалежність обумовлюється відсутністю будь-якого впливу на його професійну діяльність, будь-якої підлеглості судді, а самостійність судді передбачає вільну його участь у дослідженні та оцінці доказів, прийнятті рішень на підставі свого внутрішнього переконання.

Г.І. Сибірцев поняття "самостійність" розкриває через здатність адвоката виступати у правовідносинах безпосередньо від свого ім'я, а також нести дисциплінарну, цивільну, а так само адміністративну та кримінальну відповідальність за дії, здійснювані ним у рамках надання кваліфікованої юридичної допомоги [11].

Дійсно, незалежність є системоутворюючою властивістю будь-якого захисту. Як слушно вказує А.П. Галоганов, "можливість визначати власну тактику поведінки без безпосереднього втручання інших суб'єктів – ось ключова умова будь-якої захисної діяльності" [12]. Г.І. Сибірцев стверджує, що дана умова є актуальною для правовідносин, що складаються і в рамках надання кваліфікованої юридичної допомоги, і в рамках кримінального процесу (змагальність суб'єктів в рамках кримінального процесу обумовлена варіативною обмеженістю рішень суду), однак цим його значення не обмежується [11].

У даний час значного поширення набула те-

орія "процесуальної самостійності адвоката-захисника", діяльність якого носить характер представництва законних інтересів обвинуваченого [13, с.9]. Зокрема, Л.В. Кречетова пише, що визначення захисника як представника обвинуваченого ні в якій мірі не означає, що у визначенні лінії захисту він цілком пов'язаний волею обвинуваченого і зобов'язаний беззаперечно виконувати все, що запропонує обвинувачений [14, с.51–52]. З цим поглядом на процесуальне становище адвоката у кримінальному судочинстві погоджується й Є.В. Бережко [15]. Дійсно, адвокату необхідно мати певну самостійність, яка може передбачати наявність різних точок зору адвоката і підзахисного, наприклад, з питань обвинувачення чи з інших питань. Проте, такі розбіжності не можуть перетворюватися на кардинальні, які зачіпають основні позиції адвоката і обвинуваченого. Як у випадку відсутності самостійності адвоката від клієнта, так і у випадку кардинальних розбіжностей між ними, захист перетворюється на формальний.

Роль адвоката у кримінальному процесі була охарактеризована Р. Апхофом (Uphoff, 1992) як "обмеженого посередника" ("beleaguered dealer"). Адвокат у цій ролі, навіть якщо й готовий діяти в інтересах свого клієнта, змушений враховувати обмеження, що накладаються відомчими інтересами інших учасників [16].

Як відзначають Е.А. Ходжаева та Ю.В. Шестернина, нерівність позицій сторін обвинувачення і захисту проявляється як на рівні прописаних законом процедур, так і на рівні практик недотримання владними гравцями навіть тих прав, які надані законом стороні захисту, так і на рівні повсякденної рутини, де контроль і влада над розслідуванням належить суду і слідчому [17].

Розглядаючи поняття кримінально-процесуальної функції, Г.В. Стародубова пропонує визначати її як "функцію залежності". Ця функція є змістом і формою діяльності суб'єкта (або групи суб'єктів), які залежать від ступеню доведеності обвинувачення (обсягу процесуально накопиченої інформації про подію злочину та суб'єкта кримінальної відповідальності) і змінюються в міру її зміни [18, с.74]. Г.І. Сибірцев також вважає, що захист в рамках кримінального процесу ставиться у певну залежність перед обвинуваченням вже тим, що неодмінно вступає в процес пізніше і формує тактику поведінки на підставі наявних у обвинувача доказів [11].

Що ж стосується цивільного процесу, то процесуальна самостійність адвоката тут визначається межами можливого розходження з клієн-

том щодо матеріально-правового характеру спірних правовідносин, вибору засобів і методів захисту, правової позиції у справі. Як відзначають Л.А. Стешенко та Т.М. Шамба, процесуальна самостійність адвоката обумовлює моральні критерії оцінки адвокатом прийнятності та дозволених намірів і дій довірителя в процесі з позицій законності, доцільності і моральної виправданості, та прийняття рішень з питань, що виникають під час розгляду справи. У цивільному процесі адвокат бере участь з волі свого довірителя на підставі і в межах отриманих від нього повноважень. Довіритель може в будь-який момент відкликати, припинити договір доручення в односторонньому порядку. Але це не означає, що адвокат зобов'язаний беззаперечно виконувати будь-які його побажання, незалежно від їх законності, прийнятності і етичної дозволених. Адвокат покликаний захищати лише законні і етично бездоганні інтереси [19].

Як слушно зазначає В. Заборовський, незалежність і самостійність адвоката співвідносяться між собою як взаємопов'язані, але у той же час різні властивості його правового статусу [20].

Для того, щоб не лише здійснити їх розмежування, але й визначити наше ставлення до абсолютності або відносності у їх сприйнятті, необхідно звернутися до етимології цих понять. Етимологічне дослідження дефініції поняття "незалежний" вказує, що воно розглядається у взаємозв'язку з поняттям "самостійний". Так, у словнику С.І. Ожегова "незалежний" визначається як "самостійний, що не знаходиться в підпорядкуванні, вільний" [21]. Незалежність і самостійність в даному визначенні представлені як тотожні поняття, однак в юриспруденції зазначені поняття мають різні значення. У свою чергу, поняття "самостійний" тлумачні словники визначають як: 1. Існуючий окремо від інших, незалежний [22]; 2. Вільний, незалежний [23].

Виходячи з цього, цілком слушною є наукова позиція з розмежування понять "незалежність адвоката" і "самостійність адвоката". При цьому визначення самостійності адвоката потребує певних уточнень, оскільки, по-перше, адвокат має погоджувати свою позицію у справі, реалізацію певних повноважень із довірителем. По-друге, адвокат для ефективного виконання своїх повноважень користується лише відносною самостійністю у ході обрання методики та тактики захисту чи представництва інтересів клієнта, правової позиції по справі, вирішення питань порядку дослідження доказів та реалізації інших своїх повноважень. По-третє, говорити про аб-

солютну свободу адвоката можна, на наш погляд, тільки у ракурсі обрання ним організаційної форми своєї діяльності, вирішенні питань прийняття або неприйняття доручень від клієнта на представництво чи захист його інтересів, участі в роботі органів адвокатського самоврядування, вирішенні питань об'єднання з іншими адвокатами у спілки та асоціації адвокатів, а також при реалізації деяких інших повноважень адвоката, що носять статутний характер.

Під незалежністю адвоката ми розуміємо можливість адвоката здійснювати свою професійну діяльність на підставі закону вільно від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання; під самостійністю адвоката – діяти у ході своєї професійної діяльності в певних межах вільно, приймаючи рішення на підставі свого внутрішнього переконання. Як незалежність, так і самостійність адвоката не можуть бути абсолютними.

Показово, що у ст.17 Закону "Про Адвокатуру Киргизької Республіки та адвокатську діяльність" принципами адвокатської діяльності є незалежність і самостійність адвоката при здійсненні адвокатської діяльності [24].

Проблема визначення меж незалежності адвокатури

У теорії адвокатури відсутня єдність поглядів щодо того, абсолютною чи частковою є незалежність адвокатури та, відповідно, адвоката. На думку О.Д. Бойкова, до цього часу відсутнє чітке уявлення про межі незалежності адвокатської діяльності та адвокатури, прийнятні способи обмеження даної незалежності, її гарантії, не завжди розрізняються поняття "незалежність адвокатури" і "незалежність адвоката" [25]. Тому звернемось до визначення науковцями характерних ознак принципу незалежності суддів.

Серед характерних ознак принципу незалежності суддів, вчені виділяють, зокрема те, що така незалежність не абсолютна, вона обмежена законом, процедурними рамками, в межах яких здійснюється судова влада [26, с.228]. І це дійсно так, тому що поза межами судового розгляду справи принцип незалежності судді не діє. Крім того, вчені виділяють загальні (суспільні, політичні, економічні) та спеціальні (юридичні) гарантії незалежності суддів. Останні, у свою чергу, поділяються на фінансові, організаційно-правові, процесуальні та морально-етичні [27]. На думку дослідників принципу незалежності суддів зазвичай встановлюється певна межа, до якої судді може бути незалежним, або визначається коло

суб'єктів, що мають право (не мають права) здійснювати зовнішній вплив на нього [26].

Здійснюючи порівняння даних поглядів із питаннями визначення меж незалежності адвокатури та адвокатів, слід зазначити, що існують і протилежні думки з цього приводу. Так, виходячи з того, що українська держава знаходиться на етапі становлення громадянського суспільства і правової держави, В.В. Заборовський робить висновок, що незалежність адвокатури та незалежність адвоката (під час здійснення ним своєї професійної діяльності) повинні розглядатися виключно як абсолютні категорії [20]. Аналогічної точки зору дотримується і К. Коваль, яка вважає, що незалежність відноситься до таких понять, які не можна розглядати як часткові: "незалежність, як і свобода, буває винятково абсолютною", – пише авторка [28, с.4].

Іншу точку зору має С. Іваніцький, за яким, адвокатура, перебуваючи складовою соціуму та вступаючи в широке коло зв'язків і відносин, відчуває вплив різнобічних сил, залежить від тих чи інших факторів суспільного буття, починаючи від економічної ситуації в країні й завершуючи політичними або релігійними поглядами, що панують у певній територіальній громаді. Тому, ведучи мову про незалежність адвокатури, маємо на увазі незалежність, що є достатньою для належного виконання закріплених функцій [29, с.149–150]. На думку Ю. Стецовського та Г. Мірзоєва, незалежність не може бути абсолютною та повинна розглядатися як стан балансу між інтересами держави, громадянина, суду й самої професії адвоката [30, с.211]. Таку саму думку висловлює й Т. Вільчик, за якою незалежність адвоката може бути обмежена тільки в інтересах ефективного виконання професійного обов'язку адвокатом і в інтересах правосуддя в межах, що впливають з принципів професійної етики та процесуального законодавства [6, с.70].

Оскільки адвокати виконують публічно-правову функцію з надання юридичної допомоги, існує необхідність забезпечення певного контролю (тобто владної зміни або скасування результату якогось діяння) як за адвокатською діяльністю, так і за діяльністю адвокатських палат, який не підриває принцип незалежності адвокатури, – відзначає А.В. Рагулін [31, с.161]. Більш категоричну точку зору висловлює М.О. Баєв, який стверджує, що незалежність (де б вона не виявлялася), безумовно, є певного роду фікцією, оскільки повністю виключити вплив оточуючих суб'єктів на хоч би там який об'єкт не представляється можливим [32].

Таким чином, більшість авторів висловлюються в підтримку позиції, що незалежність адвокатури не може бути абсолютною. Дійсно, адвокатура не може бути абсолютно незалежною і ніколи не була такою з огляду хоча би на те, що найважливішим механізмом зовнішнього контролю адвокатури з боку держави є право останньої приймати законодавство, що регулює організацію та діяльність інституту адвокатури, яке підлягає обов'язковому дотриманню адвокатурою.

Незалежність організації та діяльності адвокатури складається з двох елементів: по-перше, з незалежності організації органів адвокатури і адвокатських утворень, у рамках яких здійснюється адвокатська діяльність, а, по-друге – з незалежності самого адвоката при реалізації своїх повноважень у професійній діяльності. Вченими влучно пропонується ввести в науковий обіг визначення понять "незалежність адвокатської діяльності" та "незалежність адвокатури". При цьому *незалежність адвокатської діяльності* визнається як забезпечений на рівні закону правовий стан осіб, які отримали статус адвоката, при якому виключається можливість втручання та перешкоджання їх законній діяльності з надання кваліфікованої юридичної допомоги. *Незалежність адвокатури* – забезпечений на рівні закону правовий стан органів адвокатської спільноти, при якому вони наділені винятковим правом у вирішенні питань самоврядування та саморегуляції. Забезпечення незалежності представлено у вигляді закріплених у законі гарантій [33, с.51].

Погоджуючись у цілому з даними визначеннями, вважаємо за необхідне висловити деякі уточнення. Так, ми пропонуємо розглядати не незалежність адвокатської діяльності, а незалежність адвоката. Перш за все тому, що незалежність адвокатської діяльності не може визначатися як "правовий стан осіб, які отримали статус адвоката": діяльність – це іменник, що означає дію, а правовий стан – сукупність прав, обов'язків, законних інтересів, гарантії їх реалізації, закріплених у законодавстві.

Розглядаючи незалежний правовий статус адвоката, В.В. Заборовський визначає його як основоположну умову здійснення адвокатської діяльності, що відображає його правове становище в суспільстві, яке характеризується відсутністю як будь-яких втручань та перешкод з боку інших осіб у професійну діяльність адвоката, так і будь-яку його позапрофесійну заінтересованість в процесі її здійснення [34, с.268].

Виходячи з викладеного, під *незалежністю*

адвоката у професійній діяльності пропонуємо розуміти такий його правовий стан, що дозволяє йому вільно від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання здійснювати на підставі закону свою професійну діяльність з надання професійної правничої допомоги клієнту. Під "незалежністю адвокатури" ми розуміємо встановлений законом правовий стан органів адвокатського самоврядування, що дозволяє їм самостійно та незалежно вирішувати питання своєї внутрішньої організації, а також інші завдання, закріплені у законодавстві.

Саме таке розуміння принципу незалежності адвокатури, а точніше – принципів незалежності адвокатури та незалежності адвоката у професійній діяльності, на нашу думку, має містити Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", розкриваючи його зміст.

Принцип незалежності є основоположним в організації та діяльності адвокатури, оскільки завдяки йому реалізується конституційна функція адвокатури, спрямована на захист прав і свобод людини, забезпечення конституційного права кожного на професійну правничу допомогу.

Висновки

1. Необхідно розмежовувати поняття "незалежність адвоката" і "самостійність адвоката". Під незалежністю адвоката ми розуміємо можливість адвоката здійснювати свою професійну діяльність на підставі закону вільно від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання; під самостійністю адвоката – його можливість діяти у ході своєї професійної діяльності в певних межах вільно, приймаючи рішення на підставі свого внутрішнього переконання. Як незалежність, так і самостійність адвоката не можуть

бути абсолютними.

2. Адвокатура не може бути абсолютно незалежною і ніколи не була такою з огляду на те, що найважливішим механізмом зовнішнього контролю за адвокатурою з боку держави є право останньої приймати законодавство, яке регулює організацію та діяльність інституту адвокатури, обов'язкове для застосування як органами адвокатури, так і окремими адвокатами.

3. Пропонується ввести в науковий обіг визначення понять "незалежність адвоката у професійній діяльності" як такий його правовий стан, що дозволяє йому вільно від будь-якого зовнішнього впливу, тиску чи втручання здійснювати на підставі закону свою професійну діяльність з надання професійної правничої допомоги клієнту, та "незалежність адвокатури" як встановлений законом правовий стан органів адвокатського самоврядування, що дозволяє їм самостійно та незалежно вирішувати питання своєї внутрішньої організації, а також інші завдання, закріплені у законодавстві. Саме таке двоєдине розуміння принципу незалежності адвокатури має містити Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність", розкриваючи його зміст.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Робота виконана відповідно до плану підготовки дисертації доктора філософії. Її автор вдячний науковому керівнику доктору юридичних наук, професору Вільчик Т.Б. за підтримку та допомогу у ході її написання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варфоломєєва Т. Впровадження міжнародних правил адвокатської етики в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1 (14). С. 7–20.
2. Коваль К. Внутрішні стандарти адвокатури. *Український адвокат*. 2013. № 7. С. 3–5.
3. Рамон Мюллерат. Независимость – основной принцип юридической этики. *Адвокат*. 1996. № 11. С. 6–11.
4. Іваницький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: дис. ... докт. юрид. наук: 12.0010. Київ, 2017. 556 с.
5. Заборовський В. Правовий статус адвоката в умовах становлення громадянського суспільства та правової держави в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.12. Київ, 2017. 577 с.
6. Вільчик Т. Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. № 2. С. 63–74.
7. Alice Woolley. Independence of the Bar and the Prevention of Money-Laundering. URL: <https://ablawg.ca/2013/05/08/independence-of-the-bar-and-the-prevention-of-money-laundering>.
8. Fillon, Catherine, Jean-Louis Halpérin, and Pierre Schlag. L'indépendance des avocats : le long chemin d'une liberté. Edited by Louis Assier-Andrieu. Paris: Dalloz, 2015.
9. Калинюк С. Інститут адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: конституційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2015. 163 с.

10. Михайленко О. Р. Про забезпечення незалежності суддів у змагальному кримінальному процесі. *Етичні та правові проблеми забезпечення незалежності суддів: матеріали міжнар. наук.-практ. семінару (м. Харків, 30–31 берез. 2005 р.)*. Харків, Київ: ЦНТ "Гопак", 2006. С. 51–56.
11. Сибирцев Г. И. Теоретические основы независимости защитительной юридической деятельности в рамках уголовного процесса. *Евразийская адвокатура*. 2014. № 1 (8). С. 29–33.
12. Галоганов А. П. Закон "Об адвокатской деятельности и адвокатуре в РФ": необходимы ли изменения? *Ученые труды Российской академии адвокатуры и нотариата*. 2012. № 3. С. 5–11.
13. Торянников А. Г. Уголовно-процессуальная деятельность в уголовном процессе (деятельность адвоката по оказанию юридической помощи обвиняемому в реализации прав на заявление ходатайств и принесение жалоб). М.: ВЮЗИ, 1987. 45 с.
14. Кречетова Л. В. Защитник в уголовном процессе: учебное пособие / под ред. А. П. Гуськовой. Оренбург: Издательский центр Оренбургского государственного аграрного университета, 2000. 104 с.
15. Бережко Е. В. Деятельность адвоката-защитника в уголовном судопроизводстве: отдельные процессуальные и нравственные аспекты. *Вестник ОГУ*. 2005. № 3. С. 29–31.
16. Uphoff R. J. (1992). Criminal Defense Lawyer: Zealous Advocate, Double Agent, or Beleaguered Dealer? *Criminal Law Bulletin*, 28 (5): 419–456.
17. Ходжаева Е. А., Шестернина Ю. В. Стратегии и тактики адвокатов в условиях обвинительного уклона в России. *Социология власти*. 2015. № 27 (2). С. 135–167.
18. Стародубова Г. В. Установление истины в уголовном процессе: монография. Воронеж: Изд-во Воронежского гос. ун-та, 2010. 162 с.
19. Стешенко Л. А., Шамба Т. М. Адвокатура в Российской Федерации. (глава 8). URL: http://adhdportal.com/book_3656.html.
20. Заборовский В. Правовая природа независимости и самостоятельности украинского адвоката. URL: https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/Studia_Prawno_Ustrojowe/2018/39/215-230.pdf.
21. Свобода. URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/215486>.
22. Самостоятельный. URL: <https://slovar.cc/enc/slovar/1790907.html>.
23. Самостійний. URL: <http://sum.in.ua/s/samostijnyj>.
24. Закон Об Адвокатуре Кыргызской Республики и адвокатской деятельности : от 14.07.2014 № 135. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/205356/30?cl=ru-ru>.
25. Бойков А. Д. Независимость адвокатуры. *Законы России: опыт, анализ, практика*. 2007. № 6. С. 96–99.
26. Шульгач Н. М. Поняття та сутність принципу незалежності суддів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2011. Вип. 6. С. 227–230.
27. Галайденко Т. До питання розмежування категорій "принцип незалежності суддів" та "гарантії його реалізації". URL: <http://www.vru.gov.ua/Docs/a031110.pdf>.
28. Коваль К. Внутрішні стандарти адвокатури. *Український адвокат*. 2013. № 7(83). С. 3–4.
29. Іваницький С. О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 800 с.
30. Мирзоев Г. Б. Правоохранительная деятельность государства и вопросы общественного контроля. Москва: Изд-во "Юрлитинформ", 2007. 376 с.
31. Рагулин А. В. Трактат об Обращении 32-х, принципах, дискриминации и демократии в российской адвокатуре: монография. Москва: Евразийский научно-исследовательский институт проблем права, 2019. 584 с.
32. Баев М. О. Теория профессиональной защиты: тактико-этические аспекты. Москва: Юрлитинформ, 2006. 332 с.
33. Дабижа Т. Г. Обеспечение гарантий независимости адвокатской деятельности и адвокатуры: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. М., 2017. 323 с.
34. Заборовський В. В. Незалежний правовий статус адвоката. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 1. С. 266–268.

REFERENCES

1. Varfolomeyeva, T. (2009). Vprovadzhennya mizhnarodnykh pravyl advokat-s'koyi etyky v Ukrayini [Implementation of international rules of lawyer ethics in Ukraine]. *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrayiny*, 1(14). 7–20 (in Ukr.).
2. Koval', K. (2013). Vnutrishni standarty advokatury [Internal standards of the ba]. *Ukrayins'kyi advokat*, (7).

- 3–5 (in Ukr.).
3. Ramon, Myullerat. (1996). Nezavisimost' – osnovnoy printsip yuridicheskoy etiki [Independence is the basic principle of legal ethics]. *Advokat*, (11). 6–11 (in Russ.).
  4. Ivanyts'kyy, S. O. (2017). *Teoretychni osnovy orhanizatsiyi advokatury v Ukrayini: pryntsyipy ta systema* [Theoretical foundations of the organization of advocacy in Ukraine: principles and system]. Doctor's thesis (12.00.10). Kyiv (in Ukr.).
  5. Zaborovs'kyy, V. (2017). *Pravovyy status advokata v umovakh stanovlennya hromadyans'koho suspil'stva ta pravovoyi derzhavy v Ukrayini* [Legal status of a lawyer in the conditions of formation of civil society and the rule of law in Ukraine]. Doctor's thesis (12.00.12). Kyiv (in Ukr.).
  6. Vil'chuk, T. B. (2014). Realizatsiya pryntsyupu nezalezhnosti profesiynoyi diyal'nosti advokativ u vzayemnyakh z derzhavnoyu vladoyu [Implementation of the principle of independence of professional activity of lawyers in relations with state authorities]. *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrayiny*, 11(2). 63–74 (in Ukr.).
  7. Alice Woolley. Independence of the Bar and the Prevention of Money-Laundering. Retrieved from: <https://ablawg.ca/2013/05/08/independence-of-the-bar-and-the-prevention-of-money-laundering>.
  8. Fillon, Catherine, Jean-Louis Halpérin, and Pierre Schlag. (2015). *L'indépendance des avocats : le long chemin d'une liberté*. Edited by Louis Assier-Andrieu. Paris: Dalloz.
  9. Kalynyuk, S. (2015). *Instytut advokatury v mekhanizmi realizatsiyi prava lyudyny i hromadyanyna na pravovu dopomohu: konstytutsiyno-pravovyy aspekt* [The Institute of Advocacy in the mechanism of realization of the right of a person and a citizen to legal aid: constitutional and legal aspect]. Candidate's thesis (12.00.02). Uzhhorod (in Ukr.).
  10. Mykhaylenko, O. R. (2006). Pro zabezpechennya nezalezhnosti suddiv u zmahal'nomu kryminal'nomu protsesi [On ensuring the independence of judges in adversarial criminal proceedings]. In: *Etychni ta pravovi problemy zabezpechennya nezalezhnosti suddiv: materialy mizhnar. nauk.-prakt. seminaru* (m. Kharkiv, 30–31 berez. 2005 r.). Xarkiv, Kyiv: TSNT "Hopak", (s. 51–56) (in Ukr.).
  11. Sibirtsev, G. I. (2014). Teoreticheskiye osnovy nezavisimosti zashchititel'noy yuridicheskoy deyatelnosti v ramkakh ugovnogo protsesa [Theoretical foundations of the independence of protective legal activity in the framework of the criminal process]. *Yevraziyskaya advokatura*, 1(8). 29–33 (in Russ.).
  12. Galoganov, A. P. (2012). Zakon "Ob advokatskoy deyatelnosti i advokature v RF": neobkhodimy li izmeneniya? [Law "On advocacy and the legal profession in the Russian Federation": are changes necessary?]. *Uchenyye trudy Rossiyskoy akademii advokatury i notariata*, (3). 5–11 (in Russ.).
  13. Toryannikov, A. G. (1987). *Ugovno-protsessual'naya deyatelnost' v ugovnom protsesse (deyatelnost' advokata po okazaniyu yuridicheskoy pomoshchi obvinyayemomu v realizatsii prav na zayavleniye khodataystv i prineseniye zhalob)* [Criminal procedural activities in criminal proceedings (activities of a lawyer to provide legal assistance to the accused in the exercise of the rights to file petitions and bring complaints)]. Moskva: VYUZI (in Russ.).
  14. Krechetova, L. V. ; Gus'kova, A. P. (Red.). (2000). *Zashchitnik v ugovnom protsesse* [Defender in criminal proceedings]. Uchebnoye posobiye. Orenburg: Izdatel'skiy tsentr Orenburgskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta (in Russ.).
  15. Berezhko, Ye. V. (2005). Deyatelnost' advokata-zashchitnika v ugovnom sudoproizvodstve: otdel'nyye protsessual'nyye i pravstvnyye aspekty [The activities of a defense lawyer in criminal proceedings: certain procedural and moral aspects]. *Vestnik OGU*, (3). 29–31 (in Russ.).
  16. Uphoff, R. J. (1992). Criminal Defense Lawyer: Zealous Advocate, Double Agent, or Beleaguered Dealer? *Criminal Law Bulletin*, 28(5). 419–456.
  17. Khodzhayeva, Ye. A., & Shesternina, YU. V. (2015). Strategii i taktiki advokatorov v usloviyakh obvinitel'nogo uklona v Rossii [Strategies and tactics of lawyers in the context of the accusatory bias in Russia]. *Sotsiologiya vlasti*, 27(2). 135–167 (in Russ.).
  18. Starodubova, G. V. (2010). *Ustanovleniye istiny v ugovnom protsesse* [Establishing the truth in criminal proceedings]. Monografiya. Voronezh: Izd-vo Voronezhskogo gos. un-ta (in Russ.).
  19. Steshenko, L. A., & Shamba, T. M. *Advokatura v Rossiyskoy Federatsii. (glava 8)* [Advocacy in the Russian Federation. (chapter 8)]. Retrieved from: http://adhdportal.com/book_3656.html (in Russ.).
  20. Zaborovskiy, V. (2018). *Pravovaya priroda nezavisimosti i samostoyatel'nosti ukrainskogo advokata* [The legal nature of independence and autonomy of a Ukrainian lawyer]. Retrieved from: https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/Studia_Prawno_Ustrojowe/2018/39/215-230.pdf (in Russ.).
  21. Svoboda [Liberty]. Retrieved from: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/215486> (in Russ.).
  22. Samostoyatel'nyy [Independent]. Retrieved from: <https://slovar.cc/enc/slovar/1790907.html> (in Russ.).

23. *Samostiynyy* [Independent]. Retrieved from: <http://sum.in.ua/s/samostijnyj> (in Ukr.).
24. *Zakon Ob Advokature Kyrgyzskoy Respubliki i advokatskoy deyatelnosti* [Law on the Bar of the Kyrgyz Republic and advocacy]. (14.07.2014 No 135). Retrieved from: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/205356/30?cl=ru-ru> (in Russ.).
25. Boykov, A. D. (2007). Nezavisimost' advokatury [Independence of the Bar]. *Zakony Rossii: opyt, analiz, praktika*, (6). 96–99 (in Russ.).
26. Shul'hach, N. M. (2011). Ponyattya ta sutnist' pryntsyphu nezalezhnosti suddiv [The concept and essence of the principle of independence of judges]. *Naukovi zapysky L'vivskoho universytetu biznesu ta prava*, (6). 227–230 (in Ukr.).
27. Halaydenko, T. *Do pytannya rozmezhuvannya katehoriy "pryntsyph nezalezhnosti suddiv" ta "harantiyi yoho realizatsiyi"* [On the question of distinguishing between the categories "principle of independence of judges" and "guarantees of its implementation"]. Retrieved from: <http://www.vru.gov.ua/Docs/a031110.pdf> (in Ukr.).
28. Koval', K. (2013). Vnutrishni standarty advokatury [Internal standards of the bar]. *Ukrayins'kyi advokat*, 7(83). 3–4 (in Ukr.).
29. Ivanyts'kyi, S. O. (2017). *Teoretychni osnovy orhanizatsiyi advokatury v Ukraini: pryntsyphy ta systema* [Theoretical foundations of the organization of advocacy in Ukraine: principles and system]. Monohrafiya. Kyiv: Interservis (in Ukr.).
30. Mirzoyev, G. B. (2007). *Pravookhranitel'naya deyatelnost' gosudarstva i voprosy obshchestvennogo kontrolya* [Law enforcement activities of the state and issues of public control]. Moskva: Izd-vo "Yurлитinform" (in Russ.).
31. Ragulin, A. V. (2019). *Traktat ob Obrashchenii 32-kh, printsipakh, diskriminatsii i demokratii v rossiyskoy advokature* [Treatise on the Appeal of 32s, principles, discrimination and democracy in the Russian legal profession]. Monografiya. Moskva: Yevraziyskiy nauchno-issledovatel'skiy institut problem prava (in Russ.).
32. Bayev, M. O. (2006). *Teoriya professional'noy zashchity: taktiko-eticheskiye aspekty* [Theory of professional protection: tactical and ethical aspects]. Moskva: Yurлитinform (in Russ.).
33. Dabizha, T. G. (2017). *Obespecheniye garantiy nezavisimosti advokatskoy deyatelnosti i advokatury* [Ensuring guarantees of the independence of advocacy and the legal profession]. Candidate's thesis (12.00.11). Moskva (in Russ.).
34. Zaborovs'kyi, V. V. (2017). Nezalezhnyy pravovyy status advokata [Independent legal status of a lawyer]. *Porivnyal'no-analitychne pravo*, (1). 266–268 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
 Форум права: 63 pp. 15–23 (4).

Related identifiers:
 10.5281/zenodo.4095234
http://forumprava.pp.ua/files/015-023-2020-4-FP-Demchyna_4.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2020_4_4.pdf

License (for files):
 Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 01.09.2020
Accepted: 23.09.2020
Published: 29.09.2020

Cite as:
 Демчина, Т. Ю. (2020). Співвідношення принципу незалежності адвокатури з іншими правовими категоріями. *Форум Права*, 63(4). 15–23. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4095234>.

Demchyna, T. Y. (2020). Spivvidnoshennya pryntsyphu nezalezhnosti advokatury z inshymy pravovymy katehoriyamy [Correlation of the Principle of Independence of Advocacy with Other Legal Categories]. *Forum Prava*, 63(4). 15–23. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4095234>.